

TATAR ŞİİRİ İÇİN BİR ÖRNEK: NURMUHAMMET HİSAMOV

MUSTAFA ÖNER

Tatar şairi ve edebiyat tarihçisi Nurmuhamet Hisamov 1937 yılında doğmuştur. Hâlen, Tataristan Bilimler Akademisi Dil , Edebiyat ve Sanat Enstitüsünde çalışan bilgin, Kul Ali'nin Kıssa-i Yusıf'ı hakkındaki eseriyle Kul Ali ödülünü almıştır. Tiyatro ve şiir kitapları yayımlanmış olan N. Hisamov, daha ziyade, klâsik Türk edebiyatı üzerinde çalışmaktadır. Hazırladığı doktora tezinde, Kul Ali'nin, Şeyyad Hamza, Sulı Fakih, Ahmedî, Hamdullah Hamî, Kemal Paşazade gibi Anadolu şairleriyle ve yine Firdevsî ve Câmî gibi İran şairleriyle olan bağlantıları araştırılmıştır.

Burada N. Hisamov'un son şiirlerinden bazı örnekleri, Türkiye Türkçesi karşılıklarıyla beraber veriyoruz. (Tatar Türkçesi metinde işaretlenen “é” sesi dilimizde “i” sesine yakın telâffuz edilen ‘kapalı e’dir.)

Törkilerém Tagın Bérleşe

(XXI. gasırğa kérgende)

*İzgé cirén basıp algaçtın,
Komsız kavém, yavız albastı,
Tarihların mançıp hurlıkka,
Halıkların salıp kollıkka,
Cirlerénéñ talap baylıgın.
Suvırgannar ruhiy savlıgın.
Kurıtırğa neslén bu cirde,
Balaların sörgen çit ilge.
Hakaretlep asıl kannarın,
İrlerénéñ tügép kannarın,
Sugışsınnar, diyép üzara,*

Türklerim Yine Birleşiyor*

(XXI. asra girerken)

Mukaddes yerine basıp alınca,
Muhteris kavim, yavuz albastı,
Tarihlerini banıp utanca,
Halklarını salıp kulluğa,
Yerlerinin talan edip zenginliğini,
Soğurmuşlar ruhî sağlığını.
Kurutmak için neslini bu yerde,
Evlâtlarını sürmüş yad ellere.
Hakir görüp asil canlarını,
Erlerinin döküp kanlarını
Savaşsınlar deyip karşılıklı,

* Asıl metindeki *törki* sözü Türkiye Türkçesinde geniş anlamıyla *Türk* sözünün karşılığıdır.

Tırıŋkan ul ara buzarga.
Tik, balsa da avır yulları,
Bér atanıñ igéz ulları
İkenlégén totkan hetérde,
Kérgende de kara kabérge,
Tugannarı barga inanıp,
Yugaltmagan törék imanın.
Bar törkiler torıp bastılar,
Bér-bérséne koçak açtılar.
İrkén tınlı, ozın köylerge
Yañrıy cırlar törki illerde,
Ala tavlار, ıssık küllerde,
Sır deryada, ikséz çüllerde,
Tömen, Tubıl, Yeniseylerde,
Azerbaycan, karaçeylerde,
İdél-Ural, Ayu daglarda,
Firgenede, güzel bağlarda,
Böyék sular, kiñ üzennerde,
Kara komnar, Sinzennerde,
Kara diñéz, orta diñéзде
Törkilerge tirek nigéзде,
Tamrın barlıy törék dönyası,
Nur sip aña, İrék koyaşı!
Taşla tarih seyér mirasıñ!
Sakla, Teñrém, ızgışuvdan sin!

Kunaklaşa, sayrıy, görleşe,
Urtaklaşa, yeşiy, sérleşe,
Kiñ Cir buylap atlıy yeneşe,
Törkilerém tağın bérleşel
Safıgızga kile layıklar,
Yul birégéz, iller, halıklar!

Çalışmış o, ara bozmaya.
Fakat olsa da zor yolları,
Bir babanın ikiz oğulları
Olduğunu tutmuş hatırda,
Girdiğinde de kara kabre,
Kardeşlerinin varlığına inanıp,
Kaybetmemiş Türk imanını.
Bütün Türkler kalkıp dikeldiler,
Birbirlerine kucak açtılar.
Serbest nefesli, uzun havalarla
Yankılanıyor türküler Türk illerinde,
Aladağlar, Issık Göllerde
Sirideryada, sınırsız çöllerde,
Tümen, Tobol, Yeniseylerde,
Azerbaycan, Karaçaylarda,
İdil-Ural, Ayu Dağlarlar,
Ferganada, güzel bağlarda,
Büyük sular, geniş vadilerde,
Karakumlar, Sincanlarda,
Karadeniz, Akdenizde
Türlere direk esasta,
Köklerini yokluyor Türk dünyası,
Nur serp ona, Hürriyet güneşi!
Bırak tarih tuhaf mirasın!
Koru, Tanrım, dalaşmaktan sen!

Konuk oluyor, şakıyor, gürüldeşiyor,
Ortaklaşıyor, yaşıyor, sır paylaşıyor,
Geniş yeryüzü boyunca yürüyor yan yana,
Türklerim tekrar birleşiyor!
Safınıza geliyor layıklar,
Yol verin ülkeler, halklar!

Eniyémnéñ Gölleré

Üzé küpten dönyada yuk,
Yuk yılmayıp kölgené.
E koyaşta kölép tora
Eniyémnéñ gölleré.

Tınıç bulsın ruhkayları,
Yaktı bulsın güriéré,
Ceyén-kışın çeçek ata
Eniyémnéñ gölleré.

Sağışlarım küp balsa da,
Boyık tügél könnerém,
Terezemné nurlandıra
Eniyémnéñ göllere.

Bu kadérlé bağlanışnıñ
Özélmes töyénneré,
Onıklarga miras bulır
Eniyémnéñ gölleré.

Annemin Çiçekleri

Kendisi çoktandır dünyada yok,
Yok ışiyarak güldüğü.
Fakat güneşte gülüp duruyor
Annemin çiçekleri.

Rahat olsun ruhcağızları,
Aydın olsun kabirleri,
Yaz kış çiçek açıyor
Annemin çiçekleri.

Hasretlerim çok olsa da,
Kederli değil günlerim,
Penceremi nurlandırıyor
Annemin çiçekleri.

Bu kadar bağlanışın
Kopmaz düğümleri,
Torunlara miras olur
Annemin çiçekleri.

* * *

Yulım Buylap Yögre Kayınnar

Tañ-irteden yulga aşkınam,
Urman buylap çaba maşınam.
Karşı yaktan yögre kayınnar,
Eytérsén, gam, bér-bér vayım bar.

Bekélleré citéz bögéle,
Kay arada kürgen hesterén!
Kémnéñ şulay tigéz yögére
Almaçuvar atlı gaskeré?

Yolum Boyunca Koşuyor Kayınlar

Tanıla, sabahleyin yola fırlarım,
Orman boyunca koşuyor arabam.
Karşı taraftan koşuyor kayınlar,
Adeta, gam, her hangi bir kaygı var.

Bilekleri oynak bükülüyor
Hangi arada yapmış hazırlığını!
Kimin böyle denk koşuyor
Alaca atlı askeri?

*Igénçége yanap salada,
Hönerçége yanap kalada,
Hevéf salıp yırak daladan,
Kérgenmé yav bolgar iléne,
Yeşél cilen élép iñéne,
Bulat kılıç alıp kulına,
Küzné tékep dala yulına,
Çıgamı yav bolgar ırleré,
Saklar öçén tugan cirlerén?*

*Üzém oçam ürden askarı.
Tasmalanıp artta yul kala,
Ofıklarga kérép yugala
Kayınnarıñ atlı gaskeré.*

*Çiftçiyi korkutup köyde,
Zanaatçıyı korkutup şehirde,
Korku salıp uzak bozkırdan,
Girmiş mi düşman Bulgar iline,
Yeşil kaftan asıp omzuna,
Polat kılıç alıp eline,
Gözü dikip bozkır yoluna,
Çıkar mı sefere Bulgar erleri,
Korumak için doğduğu yerleri?*

*Ben uçuyorum tepeden aşağı.
Kıvrımlanıp kalıyor arkada yol,
Ufuklara girip kayboluyor
Kayınların atlı askeri.*